

СОКП-ТЕ АЛДАР!

Бүгү чурттарның, пролетарийлері, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдигиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 45 (11544)

1981 чылдың февраль 23, понедельник

1985 чылда үндүрүлгөсү

Өртөз 2 кыс.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ XXVI СЪЕЗДИЗИНГЕ

СЭКП Тыва область комитети, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдигиниң Президиуму болгаш Министрлер Чөвүлели республиканың коммунисттеринин, бүгү ажылчы чоннарының өмүрүнүн Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының XXVI съездинге чүрөктүң ханымындан байыр чедирип тур. Совет коммунисттеринин дээди шуулганы чурттуң интеллигент-политиктиг амьдралында төөгүтүт боолушкун болуп турар. Ол бистин чуртувуска коммунизм тургузуу дээш ленинниң партияны, бүгү совет уаустун демиселинге кайгамчык черин ээлээр.

Коммунисттик партияның удуртуугазы-биле совет улус СЭКП-ниң XXV съездинин шийирлерин чедикшиңниң боттандырмышаан, ону беш чылдын чылдарында чурттуң коммунизмче орук-биле улам бурунгаарлаашкын, оон акционерлиг болгаш камгалаа күчүзүн быжылгаарын хандырган. Совет интеллигент илал-политиктиг чыгыс эви, бистин хой националдыг Ала-туртувустун уаустарының бузулбас найралы, оон делегейге туружу болгаш ат-алдары улам быжылган.

Бистин чуртувус социал-экономика хөгжүлдезинге көстүп көрбөзү бедиктерин чедип алган. Келир үеде ол улам-на бай-шыдалыг, улам-на күштүг апар. Партияның XXVI съездинге СЭКП ТК-ның «1981—1985 чылдарда болгаш 1990 чылга чедир үеде, ССРЭ-ниң экономика хөгжүлдезиниң кол утанышкыны» деп төлөвиселинде улус ажыл-агыйының болгаш культураның келир он чылда хөгжүлдезиниң канчаар-даа аажок улуг сорулгалары тодараткан.

Тыва АССР-ниң ажылчы чоннары, бүгү совет улус-биле бир дөмей, СЭКП-ниң мерген утагының иштиги болгаш даштыкы политиказы, партия Топ Комитетинин, ТК-ның Политбюрозу, бистин партиявистин болгаш Совет күрүениң, делегейин коммунисттик болгаш ажалчы шимчээшкыниң шыл-гаргайгак амьдралы, шымы марксис-ленини, тайбын дээш могай-шыл-чок демисели СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Сөвөдигиниң Президиумунуң Даргазы эш Леонид Ильич Брежневтиң боолуун хой таладыг болгаш үр-түңүлдүг практиктиг ажал-чорудулгазын бир эп-сектил-биле, долу болгаш бурун-биле дегип база чүдүлүгүнү турар.

Партияның ленинниң национал политиказын чайгыш чок боттандырганы, СЭКП ТК-ның доктаама санын салышкынының болгаш кичээлгейини, совет уаустарының акы-дуума дууламчызының ачымында, партияның область организационно-политиктиг болгаш организацион ажылчыны, ажылчы чоннарының кызыкмак ажылчының түнелсинде ону беш чылда Совет Тываның экономиказының болгаш культуразының бүгү таладыг чад көдүрүшкүнү чедип алдыган. Улус ажыл-агыйында тоску беш чылдында дөңсөөгө 30 хуу

хөй капитал салышкынына шигээдип алдыган болгаш 34 хуу хөй кол фондустары ажылгалаа кирген. Улетпүр бүдүрүшкүнүнүң хемчээли тоску беш чылдында дөңсөөгө 28 хуу улгаткан. Көдээ ажыл-агыйының материал-техниктиг баазасы быжылган. Сөөлү чылдарда агаар-бойдустун таарымча чок байдалдары турга-даа, көдээ ажыл-агыйының нинти продукциязының хемчээли көвүдээ. Транспорт, харылаа, чоннуң коммунал-амьдрал, садыг хандырылганы, культура, улус өөредилгези база кадык камгалаа улам хөгжөө. Ажылчы чоннарының материалдыг чаагай чорун чылдан чылче бедип турар.

Республиканың ажылчы чоннарының күш-ажылчы болгаш политиктиг идея-кейи безин, 75 бүдүрүлгелеринин, организациаларының болгаш совхозтарын, 388 хестерин, участоктарын, фермаларын, бригадаларын болгаш звероуларын коллективтери, беш мун ажылчылар беш чыл даалгаларын хууза-бетинде күөскөткөн.

Совет Тываның ажылчы чоннары чад беш чылдын бирги чылыче бүгү-нинти патриоттуг көдүрүшкүнү-биле кирген. Олар бүдүрүлгө курлаавыларын дилеп тывар болгаш ажылгаар дээш, ажылдан беки ажылтыг болгаш шынарлыг болурун чедип алыр дээш земиселди илдепкейлиг калбарткан. СЭКП-ниң XXVI съездинин төлөпиг уткурун дээш социалисттик чарышты калбартып дугайында «Тыва кобальт» комбинаттын, авиабүдүрүлгени, Кызылдың сүт комбинатын, «Нарын», «Утка 25 чылы», «Хемчик», «Революцияның чалымы» совхозтарын коллективтеринин, Туран райсельхозтехниканың механизаторларының, инженер-техниктиг амьдралчыларының инициативасын чер бүгү-дөгө дегенчелин болгаш кадык неперелди алган. Хөй-хөй күш-ажылчы коллективтер, күш-мун ажылчылар оларның үлестерин элери, 1981 чылдын февраль айының болгаш биргэ катарлыгын, паныг даалгаларын партияны съездинин ажылчылар хүнүгө чедип күөскөткөн үлүстегинер.

Төрүн Коммунисттик партияны доктаадыр сырый каттыккан республиканың коммунисттерин, бүгү ажылчы чоннары партияны болгаш чонун алдарыг чанымдарын моон-даа сонгаар камнаар база байлашкандар, совет уаустарының найралын улам быжылгаар, социалисттик Төрүн чуртувуга кызыл-чок беринген дээрин СЭКП-ниң XXVI съездинге, оон дегинчи Топ Комитетинге СЭКП обкому, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдигиниң Президиуму болгаш Министрлер Чөвүлелин бүдүрүп тур. СЭКП-ниң XXVI съездинин шийирлерин, он бирги беш чылдын планнарын чедикшиңниң боттандырылганы олар бүгү күжүн, билгилерин болгаш энергиязын бээр, коммунисттик тургуушкунга чад-чаа чедикшиңнерин чедип алылар.

Бистин чуртувуска коммунизм тургузуу дээш совет улустун демиселини шыгааттыг хөй-агт кирижкиси болгаш организацион — Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязыга алдар!

СЭКП ТЫВА
ОБКОМУ

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ
СӨВӨДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУ

ТЫВА АССР-НИҢ
МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ

ЭКОНОМИКТИГ БОЛГАШ СОЦИАЛ ДЕПШИЛГЕНИҢ ЧАА-ЧАА БЕДИКТЕРИНЧЕ

Г. Ч. ШИРШИН, СЭКП ТК-ның кежигүнүнүң кандидат СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары

Бо хүнүрде бүгү совет кижилерин, бүгү депшилгени кижилер төлөткөсүн сазыг-сетиле бистин Төрүн чуртувустун найысылалы — Москвага утгалган. Бөгүн Кремльдиң Сөвөдигиниң Президиуму болгаш Эвилелиниң Коммунисттик партиязының XXVI съездининг ажылчылар, Совет коммунисттеринин дээди шуулганы бүгү делегейге төңүлүг ужуру-дугаа болушкуну болуп, СЭКП-ниң XXV съездинин шийирлерин, ону беш чылдын алдарының боттандырып талазы-биле партияны болгаш чонун тургузуучу ажал-чорудулгазын база эрес-шудуру демиселиниң түнелсинде ол үндүрүп, коммунисттик тургуушкунун, партияның даштыкы политиказының ээлчег-диг сорулгалары тодараткан. Партияның төн органдары соңгуур.

Партияның XXV съездинин соңда эртен өт совет интеллигент амьдралында СЭКП-ниң удуртууга болгаш байыркы ролун улам чыгыш хөгжүлде-биле, бон делегейге алдарының өөрдүлгө-биле тодарайттылар, чурттуң экономиказының хөгжүлдезиниң, социалисттик интеллигент ханды-галарың сайырайттайыла-рынга, совет кижилериниң материалдыг болгаш культура демиселин бедилеринге улуг чедикшиңнер-биле дөңсөткөн. Партияны болгаш чонун чыгыс эви, ажылчы аңгыны, колхозну тараачыларын болгаш улусчу интеллигенттеринин өнүгүс, бүгү совет нацияларын болгаш бие уаустарының мораль-политиктиг чыгыс эви болгаш найралы улам быжылган.

Бистин чуртувустун делегей-де алдары өскөн. Партияның XXIV болгаш XXV съездинеринге амьдрал кылдыг демиселин даштыкы политиктиг утанышкыны СЭКП Топ Комитети биле Совет чад чайгыш чокка чүткүлдү боттандырып келген.

Коммунисттик тургуушкунуң улам өскөн чорун сорулгаларын чедикшиңниң шийирлер келген, бистин чуртувустун экономика хөгжүлдезиниң камгалаа күчүзүн улам өскөн, имперализмниң соңсала чок кичээлшиңнериниң на-

рын байдалдарында тайбыкын хандырып келген — СЭКП Топ Комитетинин, ТК-ның Политбюрозу, СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Сөвөдигиниң Президиумунуң Даргазы эш Леонид Ильич Брежневтиң боолуун хой таладыг болгаш үр-түңүлдүг практиктиг ажал-чорудулгазын бир эп-сектил-биле, долу болгаш бурун-биле дегип база чүдүлүгүнү турар.

СЭКП-ниң шийирлерин болгаш даштыкы политиказы, Топ Комитетинин, эш Леонид Ильич Брежневтиң боолуун хой таладыг болгаш үр-түңүлдүг практиктиг ажал-чорудулгазын, бүгү совет кижилер-биле бир дөмей, Тыва АССР-ниң ажылчы чоннары база долу-дугаа, чыгыс эпит чүдүлүгүнү болгаш илал-биле дегип турар.

СЭКП-ниң XXVI съездинге Тываның область партия организационно-политиктиг идея болгаш организацион талазы-биле улам быжылган, ленинни ТК-ның доктаама «жылдыг катгалыг», республиканың экономика хөгжүлдезиниң, социал хөгжүлдезиниң, ажылчы чоннарының коммунисттик кичээлгейиниң пария сорулгаларын шийирлээр эл-мергендиг ужуражыл келген. Массалар-биле харылаа-зы ол улам быжылган, республиканың амьдралында боолуун организацион ролон бедилген.

Область партия организационно-политиктиг ажал-чорудулгазын партияның XXV съездининин, СЭКП ТК-ның Плениумуның шийирлерин, ону беш чылдын планнарын боттандырып чедип, «Тыва АССР-ниң бүдүрүшкүнү күштүг улам ийик комплексиг хөгжүлде талазы-биле хемчег-лер дугайында» СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаама республиканың улус ажыл-агыйы хөгжүлдезинге программа документ болу берген.

СЭКП ТК-ның болгаш Совет чазактын үрүлүчү кичээлгей болгаш санын салып турары-ның ачымында, партия организациаларының организацион, идея-политиктиг ажылчыны, ажылчы чоннарың эрес-шудуру ажал-ажык түнелсинде ону беш чыл планын чылдарында Совет Тываның

экономиказы болгаш культу-разы улам ийик бүгү таладыг хөгжөө.

Ону беш чылда улетпүр бүдүрүшкүнүнүң хемчээли тоску беш чылдазы-биле дөңсөөгө 28 хуу көвүдээ. 1195 миллион рубльдиң продукцияны тоску беш чылдазында хөй кылдыр бүдүргөн. Улетпүрде кол бүдүрүлгө фондустары 72,2 хуу улгаткан.

Капитал тууду амак калбарган. Беш чыл дургуунда капитал салышкынына тоску беш чылдазында 30 хуу хөй кылдыр шигээдип алган. Мурнуудагы беш чылдазында 34 хуу хөй кол фондустарын ажылгалаа кирген. Тууду индустриализация баазын болгаш тууду материалдарын улетпүрү хөгжүлде талазы-биле эвээш элс ажылдар кылгандың. Ол сорулгаларга 30 миллион хире рубльдиң чарыгалы. Тууду туубу-дун, чып-чип дөңсөр-бетону бүдүрүп күчүлү өскөн. Тууду-да күш-ажылчы бүдүрүшкүнү 10 хуу бедип.

Элээн хөй улуг туудуларын амьдралга кирген, оларын амьдралга В. И. Ленин атыг «Тыва дөг-дөг» комбинаттын чийи элээ, керамиктиг хана материалдарын Элгес-Алсанда завод, 28 мун кубометр чып-чип дөңсөр-бетон бүдүрүлгө, керамиктиг сай бүдүрүлгө, Кизил хоорайда амьдрал бүдүрүлгелеринин комбинаты, Кызылдың ТЭС-те № 9 котел, Кызылдың элгез-полониниң илал-хемчег кылдыр илал. Кызыл-Мажаиктыг элгез комбинаты, 12 мун баш хавачыларын семиртир азыраар комплекс, сөөктөн алган бүдүрүлгө, мал ажылының хөй санын калжалары, электр лампалар 2279 километр ууң дүртүгү, шутулар, кыры шыгыг 380 километр авто-мобиль оруктары кылгандың. Беш чылда чуртталга туудуна 11,3 миллион рубль капитал салышкынына шигээдип алган. 478,1 мун дөңсөчүн метр нинти шөлдүг чуртталга бажыларын туткан. Нинти өөредилгени 5512 мун сүргүлүлүлөр өөрөнүр школалары, школа намын четкээш окулаларын 2960 үрүлүг турар албан черлерин, 5460 олу-тук Культура бажыларын

болгаш клубтары амьдралга кирген.

Нинти амьдралдыг транспорт-биле чык сөөктөсүнүн хемчээли 30,4 хуу көвүдээ. Хем флотун күчүлүг чөлөөл-дөр-биле четкөөл. Пассажир-лерге эи-не элгез Д-410 деп са-молетту республиканың агаар оруктарында шигээдип эг-дээш, ЯК-40 самолетту калбаа-зы амьдрал турар.

Көдээ ажыл-агыйының материал-техниктиг баазасы быжылган. Беш чыл планының бүгү чылдарының дургуунда агаар-бойдустун келерге таарымча чок байдалдары турган-даа болза, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгелеринде чамдык эи түнелсин чедип алды-ган. Ол амьдрын продукция-зын нинти хемчээли 1980 чылда 1975 чылдазы-биле дөңсөөгө 4,4 хуу улгаткан.

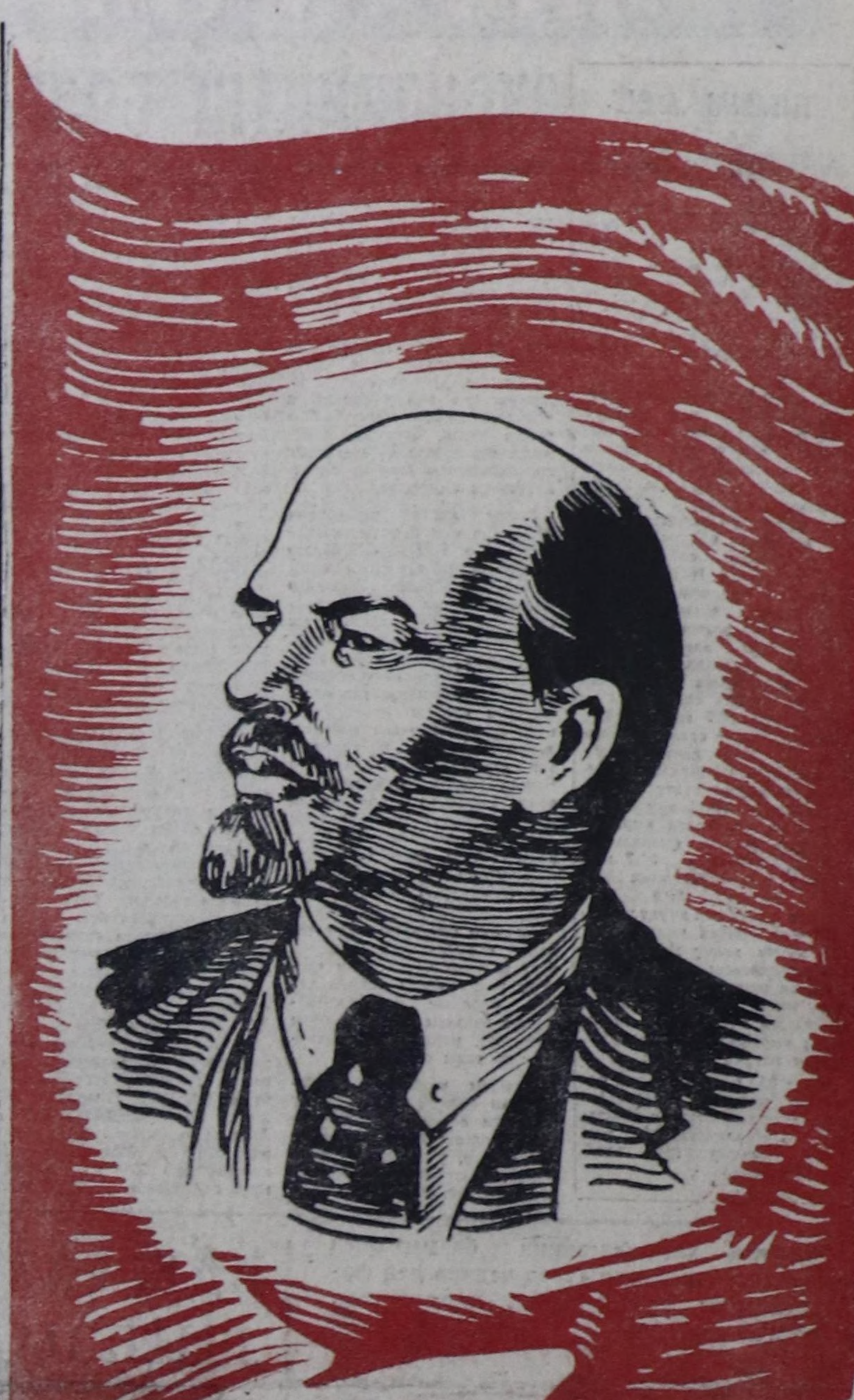
Партияны бүгү политиказы кол сорулганы шийирлээр-че — совет кижилериниң амьдралына эи байдалдарын тургузушкунга утгалган. «Чоннуң чаагай чорунун дугайында санын салышкыны кол

сорулга кылдыр саваары ай-тыргыны эи-не партияжы бээр-биле көргөн ол болур» деп, СЭКП ТК-ның октябрь (1980 ч.) Плениумга эш Л. И. Брежнев чугаалган.

Ажылчы чоннарының амьдралының материалдыг болгаш культуруг демисели бедилер талазы-биле хемчеглерин боттандырган. Тоску беш чыл планының чылдарында чоннуң кижилериниң омааштыр ажа-ш сорулгалары 21,6 хуу, ажылчыларын болгаш ал-бан-хаакчыларын ажал төлө-шери 11 хуу өскөн.

Барааннарын үрүмкелт садылгаларына беш чыл плени ажыр күөскөткөн. 1975 чылдазында дөңсөөгө эртен чы-лык чонга 53,5 миллион рубль-лик барааннары хөй, кылдыр садылгалай. Алы-темин кол продуктуларын чонун ажыл-лаары көвүдээ, культу-рамьдрал болгаш ажал-агый ужу-дугаагы барааннар-биле ажылчы чоннары хандыра-нык демисели бедип.

(Уланчымы 2-ги артыда).

С. ЯНКИННИҢ туран планында.

Национально-краеведческий отдел

Туркестан
республикасы
Библиотека
им. А. С. Пушкина

2-й арын, ● 1981 ч. ● февраль 23

ЧЕТТИР ДИВИС

ЛЕНИНЧИ ЁЗУ-БИЛЕ
ЖЫЛДААР, ДЕМИСЕЖИР

Д. ДАНЗЫН-ООЛ,
1923 чылдан бээр СЭКП кежигүнү,
персоналдыг пенсионер.

М. ПАХОМОВ,
1928 чылдан бээр СЭКП кержигуу.

М. БАЙЫСКЛАН,
1932 жылдан СЭКП кежигүну, Ада
мурттун Улут дайынынн кижик-
чизи.

3-кү арын ● 1981 ч. ● февраль 23

